

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving

Deltacommissaris
Prof. dr. J.C. (Co) Verdaas

Kopie: minister van Infrastructuur en Waterstaat
V.P.G. (Vincent) Karremans LL.M., Msc

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL)

Rijnstraat 8
Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag
www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl

Contact
info@ofl.nl

Ons kenmerk
2026/85011

Bijlage(n)
OFL-rapport Deltaprogramma 2027: reflectie uit het OFL

Datum mei 2026
Betreft OFL-rapport Deltaprogramma 2027

Geachte heer Verdaas,

Met genoeg stuur ik u het OFL-rapport over het Deltaprogramma voor 2027. In dit rapport staan de inzichten uit een recent OFL-overleg waarin leden en deelnemers van het OFL reflecteerden op de conceptteksten voor het nieuwe Deltaprogramma.

Ik zie graag uw reactie op het OFL-rapport tegemoet en kijk uit naar het verschijnen van het definitieve Deltaprogramma 2027 op Prinsjesdag.

Een kopie van het rapport gaat naar de minister van Infrastructuur en Waterstaat, vanwege diens betrokkenheid bij het overlegorgaan. In de Wet overleg fysieke leefomgeving staat dat de gezichtspunten van de organisaties in een overleg van het OFL 'schriftelijk ter kennis worden gebracht' van de minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Met vriendelijke groet,

drs. J.A. (Johan) van de Gronden
Voorzitter OFL

Overlegorgaan
Fysieke Leefomgeving

Rapport Deltaprogramma 2027: reflectie uit het OFL

Rapport Deltaprogramma 2027: reflectie uit het OFL

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Bewustwording en beweging op gang brengen	5
3	Winst behalen door verbinding met andere opgaven	6
4	Samenwerking	7
5	Nationale regie en coördinatie	7
6	Tot slot	7
	Bijlage 1 Gesprekspartners	8
	Bijlage 2 Hoofdpunten reactie op Deltaprogramma per organisatie	9
	Bijlage 3 OFL en het Deltaprogramma	15

1 Inleiding

Op 8 april 2026 vond er, zoals ieder voorjaar, OFL-overleg plaats over het Deltaprogramma voor het volgende jaar. De gesprekspartners in het overleg hebben van tevoren een conceptversie van het Deltaprogramma ontvangen.

Dit jaar is voor het Deltaprogramma een jaar van herijking. Bij de zesjaarlijkse herijking wordt gekeken naar veranderingen en nieuwe inzichten en of hierop de koers van het Deltaprogramma moet worden aangepast ([zie website Deltaprogramma over de herijking](#)). De inzichten en voorstellen uit de herijking worden onderdeel van het Deltaprogramma 2027. In het kort: DP2027.

OFL-reflectie in het kort

steun en waardering voor:

- grote lijnen van het Deltaprogramma
- boodschap dat grote keuzes onontkoombaar zijn
- nadruk op verantwoordelijkheid nemen
- toekomstgerichte insteek van het Deltaprogramma

Uit het overleg blijkt dat de gesprekspartners in het OFL ook dit jaar waardering hebben voor het Deltaprogramma. Zij steunen de grote lijnen van het concept van het Deltaprogramma 2027.

Er is nadrukkelijk ook steun voor de boodschap dat grote keuzes onontkoombaar zijn en voor het uitgangspunt om nu in Nederland verantwoordelijkheid te nemen voor de opgaven van het Deltaprogramma: waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid en ruimtelijke adaptatie. Dat betekent toekomstige generaties en andere landen niet onnodig belasten met deze opgaven. De OFL-gesprekspartners expliciteren dat ook het voortdurend in gesprek blijven over de opgaven en over de mate waarin het lukt om het zogenoemde ‘afwentelen’ te voorkomen deel is van die verantwoordelijkheid.

Hiermee sluit het Deltaprogramma aan bij de [Ontwerp-Nota Ruimte](#), waarin ‘afwentelen’ voorkomen een fundamenteel leidend principe is. Het houdt in dat de overheid ruimtelijke problemen en kosten niet mag afschuiven op andere gebieden of op toekomstige generaties. Gesprekspartners in het OFL-overleg vinden het goed dat hierbij wordt aangesloten.

Veel mensen werken op allerlei verschillende terreinen aan het op orde krijgen van de voorwaarden voor toekomstige keuzes. Dat gaat bijvoorbeeld om de toekomstige beschikbaarheid van grondstoffen of ruimte. OFL-gesprekspartners onderstrepen het belang van het voorbereid zijn op toekomstige keuzes door het op orde krijgen van die voorwaarden. Tegelijkertijd maken zij de aantekeningen dat:

- er grenzen zijn aan de maakbaarheid van die voorwaarden;
- toekomst altijd ongewis is. Voorspellingen en scenario’s over hoe klimaatverandering kan uitpakken geven handvatten voor waar op voor te bereiden, maar geen zekerheid. Eén van de onzekere factoren is een [mogelijke afzwakking van de trans-Atlantische Golfstroom](#).

2 Bewustwording en beweging op gang brengen

OFL-reflectie in het kort:

- het Deltaprogramma gaat iedereen aan
- bewustwording van klimaatverandering en de daaruit voortkomende opgaven is essentieel
- voor bewustwording en in beweging brengen aansluiten bij (dagelijkse) activiteiten en omgeving van mensen
- jongeren zijn een belangrijke doelgroep

Net als vorig jaar komt in het OFL-overleg komt een aantal keren aan de orde dat het Deltaprogramma iedereen aangaat en dat daarom bewustwording belangrijk is. Het gaat kortweg om bewustwording van de klimaatverandering en de opgaven die daaruit voortkomen voor waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid en ruimtelijke adaptatie. Dit doet er onder meer toe omdat een groot deel van het landoppervlak in private handen is (denk aan ondernemers, huiseigenaren en woningcorporaties).

In het overleg is het woord ‘bewustwording’ op verschillende manieren genoemd. Zo is er ook gesproken over het accepteren van bepaalde situaties die te maken hebben met wateroverlast. Iemand vroeg zich hardop af hoe erg het zou zijn als je achtertuin bijvoorbeeld een week (of paar weken) per jaar blank staat?

De gesprekspartners in het OFL-overleg stellen dat moet worden aangesloten bij de (dagelijkse) activiteiten, ervaringen en omgeving van mensen, want alleen dan komt bewustwording op gang en kan het mensen er toe bewegen zelf bij te dragen.

- Bijvoorbeeld in tuinen, openbaar groen en woonbuurten is de impact van watertekort en -overschot steeds meer merkbaar voor bewoners. Bijvoorbeeld hoveniers kunnen helpen inzichtelijk te maken welke aanpassingen nodig zijn.
- Wandelpaden in gebieden die bij hoog water onderlopen zijn alleen in drogere tijden toegankelijk voor wandelaars. Dat kan bijdragen aan bewustwording. Het is goed als wandelaars alternatieven hebben zodat ze in beweging kunnen blijven.
- Veranderingen in het waterpeil zijn direct te merken voor watersporters.
- Ondernemers (zoals in de glas- en tuinbouw, de maak- en chemische industrie) kunnen vaak hun productieprocessen alleen voortzetten met voldoende beschikbaar (schoon) water.

Meerdere gesprekspartners benadrukken daarbij dat bewustwording bij jongeren extra belangrijk is. Zij krijgen mogelijk nog meer dan oudere generaties tijdens hun leven te maken met grote wateropgaven. Inmiddels heeft de Jonge Klimaatbeweging op verzoek van de deltacommissaris een voorstel ontwikkeld voor een bewustwordingscampagne onder jongeren. De deltacommissaris start binnenkort met een pilot voor die campagne. De gesprekspartners in het OFL-overleg steunen dat.

NB: Aanvulling vanuit het secretariaat van het OFL: Verschillende onderzoeken tonen ook aan dat om gedrag te beïnvloeden en mensen in actie te laten komen, bewustwording alleen niet voldoende is. Mensen moeten ook weten wat ze kunnen doen, de omstandigheden moeten het niet te lastig maken en ze moeten de motivatie voelen. Zie hiervoor de website klimaatadaptatienederland.nl [Bewustwording & communicatie](#) | [Kennisportaal Klimaatadaptatie](#)

3 Winst behalen door verbinding met andere opgaven

OFL-reflectie in het kort:

- er is veel winst te behalen door verbindingen te leggen met andere opgaven ('meekoppelkansen')
- waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid en ruimtelijke adaptatie blijven daarbij onverminderd dé doelen van het Deltaprogramma

De gesprekspartners in het OFL-overleg stellen dat er veel mogelijkheden zijn om de opgaven van het Deltaprogramma - waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid en ruimtelijke adaptatie - te verbinden aan mensen, activiteiten en plekken die daar niet altijd vanzelf aan verbonden zijn. Dat zijn de zogeheten 'meekoppelkansen'. Het Deltaprogramma kan daarmee in vele kleine en soms grotere delen van onze leefomgeving doordringen. Bij elkaar opgeteld, kan dat een substantieel verschil maken.

Met die verbindingen kan in veel gevallen meer bereikt worden dan alleen voor de Deltaprogramma-opgaven. Het is overigens niet de bedoeling om het Deltaprogramma daarmee een 'duizend-dingen-doekje' te maken, maar juist om op waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid en ruimtelijke adaptatie verder te brengen dankzij de verbindingen met andere maatschappelijke en economische opgaven.

Enkele voorbeelden van verbindingen die een bijdrage kunnen leveren:

Sportvelden - echt gras vraagt in droge tijden zoetwater en is in natte tijden niet altijd bruikbaar voor sporten. Kunstgras maakt waterberging onder het veld mogelijk en is ook in natte periodes vaker bruikbaar.

Vergroening stedelijke gebieden - in woonwijken en andere stedelijke gebieden is nog veel winst te behalen met vergroening. Vergroening is niet alleen gunstig ter voorkoming van wateroverlast. Vergroening kan ook bijdragen aan onder meer biodiversiteit, gezondheid, nodigt uit tot beweging en de kwaliteit van de leefomgeving.

Watergebruik - duurzamer en zuiniger watergebruik is belangrijk om vraag en aanbod van zoetwater in balans te krijgen. Ook is het soms een optie om ander zoetwater dan drinkwater te gebruiken. Dat kan in huishoudens bijvoorbeeld gaan om water besparen door korter te douchen en in bedrijven om het hergebruik van water in productieprocessen. Voor de huishoudens en ondernemers heeft dat onder meer als voordeel dat het hen minder kwetsbaar maakt voor beperkingen in de beschikbaarheid van zoetwater. Hier is een verbinding te leggen met het [Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing](#). Veel mensen weten dit inmiddels wel, maar er wordt geen urgentie gevoeld hiermee nu te beginnen.

Opbrengst grondstoffen inzetten

In gebiedsontwikkeling, waarin bouwgrondstoffenwinning een onderdeel is, is veel meer te realiseren dan alleen grondstoffenwinning. De opbrengsten maken het mogelijk om tegelijk te investeren in natuurontwikkeling, nieuwe natuurgebieden, retentiegebieden voor waterberging en bijvoorbeeld ruimte voor de rivier. Zo is economische waarde te combineren met maatschappelijke doelen. Een voorbeeld is de Kaderrichtlijn Water-geul bij Tiel, die feitelijk wordt bekostigd door de opzet van een bouwgrondstoffenwinning.

4 Samenwerking

OFL-reflectie in het kort

- aanbod van OFL-gesprekspartners om samen te werken
- samenwerking voor
 - bewustwording bij diverse groepen
 - realiseren verbinding met andere opgaven
- oproep om samenwerking meer concreet te maken

Meerdere gesprekspartners in het OFL-overleg bieden nadrukkelijk aan om met de deltacommissaris samen te werken aan de opgaven van het Deltaprogramma. Zij kunnen bijdragen aan bewustwording en zien verbindingsmogelijkheden met de eigen opgaven. Om samenwerking van de grond te krijgen is het nodig om meer concreet te maken wie waar aan gaat samenwerken.

5 Nationale regie en coördinatie

OFL-reflectie in het kort

Regie en coördinatie van bijdragen van diverse overheden is cruciaal

Het Deltaprogramma is van groot nationaal belang en tegelijkertijd is het voor de realisering van vele maatregelen sterk verbonden aan specifieke regio's en plekken. Alle decentrale overheden zijn betrokken. Dat maakt, stellen de gesprekspartners in de OFL-bijeenkomst, dat nationale regie en coördinatie cruciaal is. Nu is het veelal aan gemeenten en andere decentrale overheden of en hoe maatregelen genomen worden voor waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid en ruimtelijke adaptatie. Daardoor bestaan er veel verschillen tussen gemeenten en regio's. De uitdaging is om te zorgen voor goede afstemming en om te voorkomen dat maatregelen van nationaal belang onnodig stuklopen op oplosbare lokale problemen.

6 Tot slot

Het OFL heeft waardering voor de jarenlange openheid van de deltacommissaris en diens staf voor de uiteenlopende perspectieven van gesprekspartners in het OFL.

De bereidheid van de OFL-gesprekspartners – maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven – om een constructieve en concrete bijdrage aan het Deltaprogramma te leveren is onverminderd groot. Graag daagt het OFL de deltacommissaris en andere overheden uit om het potentieel van die bijdrage nog meer te gaan benutten.

Bijlage 1 Gesprekspartners

In het overleg van 8 april 2026 waren de onderstaande organisaties vertegenwoordigd.

organisaties
Cascade
De Jonge Klimaatbeweging (JKB)
Dutch Green Building Council (DGBC)
HISWA-Recron
Hogeschool van Hall Larenstein
Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ)
Koninklijke Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG)
LandschappenNL
Milieu Centraal
MKB Infra
NOC*NSF
Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin)
Vereniging voor Energie Milieu en Water (VEMW)
VNO-NCW MKB-Nederland
Wandelnet

Vertegenwoordigers van de deltacommissaris waren aanwezig bij het overleg.

Bijlage 2 Hoofdpunten reactie op Deltaprogramma per organisatie

In aanvulling op het OFL-overleg hadden de gesprekspartners de mogelijkheid om een schriftelijke reactie te geven op het concept Deltaprogramma 2027. Hieronder staat per organisatie de schriftelijke reactie.

De Jonge Klimaatbeweging

Wat is in uw ogen de impact van de inzet op de aanpassing van ruimtelijke inrichting en landgebruik in DP2027?

DP2027 laat zien dat aanpassing van ruimtelijke inrichting en landgebruik cruciaal is om Nederland klimaatbestendig te houden richting 2050 en 2100. Het programma maakt duidelijk dat technische watermaatregelen alleen niet volstaan. Water en bodem moeten sturend worden bij ruimtelijke keuzes, zodat functies als wonen, landbouw en infrastructuur beter aansluiten op de mogelijkheden en grenzen van het watersysteem. Deze inzet voorkomt afwenteling op toekomstige generaties en verkleint het risico dat huidige ruimtelijke beslissingen latere aanpassingen onmogelijk maken.

Wat vraagt DP2027 in uw ogen van samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven, nu en in de toekomst?

DP2027 vraagt om intensieve en langdurige samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en jongeren. De opgaven zijn gebiedsgericht en overstijgen bestuurslagen en sectoren. Overheden moeten duidelijke langetermijnkaders bieden en zorgen voor stabiele financiering en rolverdeling. Maatschappelijke organisaties en bedrijven leveren kennis, innovatiekracht en draagvlak. In de toekomst wordt deze gezamenlijke verantwoordelijkheid steeds belangrijker, omdat ruimtelijke en landgebruikstransities alleen slagen als partijen samen keuzes maken en uitvoeren.

Wat wilt u de deltacommissaris verder nog meegeven?

Wat ik de deltacommissaris mee wil geven, is dat het toepassen van de generatietoets erg gewaardeerd wordt. Het lijkt ons wel goed om expliciet jongere en toekomstige generaties bij de uitvoering en in de samenwerking te betrekken om draagvlak en toekomstbestendigheid te versterken, en hen een beeld te schetsen van de systeemkeuzes die nog gemaakt moeten worden. Zorg er ook voor dat de systeemkeuzes aansluiten bij de uitdagingen richting 2100.

Koninklijke Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG)

Wat is in uw ogen de impact van de inzet op de aanpassing van ruimtelijke inrichting en landgebruik in DP2027?

De inzet op aanpassing van ruimtelijke inrichting en landgebruik in DP2027 betekent een fundamentele systeemverandering. Deltaprogramma maakt duidelijk dat waterbeheer alleen niet meer volstaat; ruimtelijke keuzes worden leidend. Dit betekent dat functies zich moeten aanpassen aan water en bodem in plaats van andersom.

Vergroening vergroot het waterbergend vermogen (retentie), zowel in stedelijk gebied als in het buitengebied. Dit ontlast het riool, vermindert piekbelasting en maakt natuurlijke infiltratie en verdamping mogelijk.

Daarnaast draagt groen bij aan:

- verkoeling van stedelijke gebieden (hittestressreductie),
- betere gezondheid van bewoners,
- robuustere ecosystemen en biodiversiteit.

De huidige benadering ziet groen vaak als kostenpost, terwijl de baten (waterveiligheid, gezondheid, vastgoedwaarde) groot en meetbaar zijn. Daarom is het belangrijk om ‘Groen op de balans’ te zetten; waardeer groen als asset met maatschappelijke en economische opbrengst. Zie voor meer info onze publicatie: [VHG | Publicatie Groen op de Balans](#)

Een aanzienlijk deel van de ruimte ligt in private handen. Tuinen en particuliere terreinen zijn cruciaal voor waterbuffering en klimaatadaptatie, maar worden nog onvoldoende benut. Hier ligt een belangrijke uitvoeringskracht van de groensector, de leden van Koninklijke VHG.

De impact is groot: ruimtelijke inrichting wordt hét instrument voor klimaatadaptatie. Groen moet daarin een leidend principe zijn, niet een afgeleide.

Wat vraagt DP2027 in uw ogen van samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven, nu en in de toekomst?

De opgaven vragen om een nieuwe vorm van samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven.

Van sectoraal naar integraal samenwerken

Klimaatadaptatie raakt ruimte, water, gezondheid, mobiliteit en economie. Het DP2027 benadrukt de noodzaak van samenhang tussen deze domeinen. VHG pleit voor een integrale aanpak waarin groen standaard wordt meegenomen en waarbij groenprofessionals vroegtijdig worden betrokken, zeker al in de plan en ontwerpfase. Leg daarbij de ambities vast in ontwerp en reserveer hiervoor ook structureel budget voor beheer en onderhoud voor tientallen jaren om de functie van groen te borgen.

Ook zijn heldere kaders en een uniforme aanpak wenselijk. Versnippering belemmert snelheid en effectiviteit en daarom zijn standaardisatie van eisen, gebruik van bestaande instrumenten (zoals Groen in en om de Stad) en uniforme werkwijzen nodig die samenwerking met de markt vereenvoudigen.

De groensector kan bijdragen met kennis, innovatie en uitvoering door integrale ontwerpen (groen + water + bouw) en innovatieve oplossingen zoals waterdoorlatende verharding en groene daken. Ook in nieuwbouwprojecten worden steeds vaker groenblauwe daken voorgeschreven en toegepast. Intensieve daktuinen met waterberging voor hergebruik. VHG-leden als ‘groene daken-engineers’ spelen hier een grote rol en hier liggen kansen. Dit sluit ook aan bij bestaande ministeriële programma’s zoals Groen In en Om de Stad (GIOS).

Essentie:

DP2027 vraagt om structurele, langjarige samenwerking waarin overheid kaders stelt en de markt (zoals VHG-leden) ruimte krijgt om integraal en innovatief bij te dragen. Groen staat hierbij centraal, niet als aanvullende optie.

Wat wilt u de deltacommissaris verder nog meegeven?

Voor Koninklijke VHG ligt hier een duidelijke kans en verantwoordelijkheid. De groensector levert een directe bijdrage aan een klimaatbestendige, gezonde en economisch vitale leefomgeving. Groen is niet alleen een mooie of aanvullende factor, maar een essentieel onderdeel van het water- en bodemsysteem: het vergroot waterbergend vermogen, vermindert hittestress, ondersteunt biodiversiteit en draagt bij aan gezondheid en economische waarde.

De bijdrage vanuit Koninklijke VHG en de sector ligt in verrijken van het Deltaprogramma met een integrale benadering waarin groen structureel wordt meegenomen als volwaardige oplossing binnen

waterveiligheid en ruimtelijke adaptatie. Dat betekent: groen vanaf het begin meenemen in planvorming, waarderen als investering (asset) en borgen in beleid, financiering en uitvoering.

Land- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO Nederland)

Wat is in uw ogen de impact van de inzet op de aanpassing van ruimtelijke inrichting en landgebruik in DP2027?

Wij zien hier voor de landbouw grote risico's en wellicht enige kansen. Grote risico's als met name 'water en bodem sturend' (WBS) te dogmatisch en 'hoog over' wordt geprojecteerd op gebieden waar landbouw een belangrijke ruimtelijke functie is. Er zijn wellicht enige kansen op toekomstige passende gebiedsinpassingen als de betekenis van landbouw breed wordt gewaardeerd. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de zeer nuttige rol van landbouwbodems als 'spons' om wateroverlast te mitigeren in het bebouwd gebied. Wat ons stoort is dat WBS nog nooit onderwerp is geweest van een breed maatschappelijk en politiek debat. Dit gaat zich links- of rechtsom wreken.

Wat vraagt DP2027 in uw ogen van samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven, nu en in de toekomst?

Samenwerking is één van de twee pijlers onder onze waterkwantiteitsvisie. Dit raakt aan vele aspecten. Hier is nog veel verbetering mogelijk. Denk hierbij aan het juiste schaalniveau, de hoeveelheid te contacteren partijen, de intensiteit waarmee overlegd wordt, en strakke agendering. Een gedeelde taal en gedeelde vooronderstellingen kunnen daarbij zeer goede diensten bewijzen. Wij willen aandacht voor het aanhaken en betrokken houden van specifieke regio's. Elke regio heeft een eigen karakter.

Wat wilt u de deltagere verder nog meegeven?

Wij hopen op een goede samenwerking, gebaseerd op heldere kaders, voldoende financiering en uitvoeringskracht. Die zaken zitten niet allemaal in de 'gereedskapskist' van de Deltacommissaris, maar hij kan hier wel met kracht voor pleiten bij bevoegde gezagen. Wij zullen de komende

tijd een aantal indringende zorgen over het Deltaprogramma vanuit de landbouwsector bij de Deltacommissaris neerleggen.

Milieu Centraal

Wat vraagt DP2027 in uw ogen van samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven, nu en in de toekomst?

Het valt op dat in DP2027 weinig focus ligt op de rol van inwoners. Zij kunnen bijdragen leveren aan klimaatadaptatie via zowel waterbesparing als ruimtelijke inrichting.

Huishoudens bepalen 70% van de vraag naar drinkwater en particuliere tuinen beslaan ongeveer 2% van het Nederlandse landoppervlak. Daarom is het belangrijk dat inwoners zich meer bewust worden van de waterbesparende en klimaatadaptieve maatregelen die zij zelf kunnen nemen:

- Drinkwatergebruik p.p.p.d. omlaag brengen door aanpassingen in gedrag en technische aanpassingen in huis en tuin;
- Waterbergend vermogen van tuinen verhogen zodat deze minder (drink)water vragen en bij extreem weer de belasting op het riool verlaagt;
- Tuinen meer hitte- en droogtebestendig maken.

Naast bovenstaande punten een korte reactie op regel 802 'Inwoners en ondernemers zijn waterbewust'. Voor inwoners is het moeilijk te begrijpen waarom waterbesparing nodig is, en wat zoetwatertekorten voor hen zouden betekenen. De urgentie is niet goed voelbaar. Overheden kunnen samenwerken met maatschappelijke organisaties om daarover naar inwoners te communiceren.

Daarnaast zijn voor daadwerkelijke waterbesparing innovaties (zoals systemen voor hergebruik van grijs water en gebruik van hemelwater) op zichzelf niet afdoende. Daarvoor is vooral gedragsverandering nodig, door inzicht te geven in het eigen watergebruik en hoe dat te verminderen. Ook om gedragsverandering bij inwoners te bewerkstelligen kunnen overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven samenwerken

MKB Infra

Er is landelijke en bindende regie alsmede en handhaving nodig om de ruimtelijke randvoorwaarden te creëren voor het DP2027 of voor de latere herziening, want naar verwachting zal er wat tijd overheen gaan om de relatieve autonomie van decentrale overheden terug te halen.

Verder is het nodig om de ruimtelijke inrichting integraal te benaderen, waarbij aan 'water en bodem sturend' ook groen moet worden toegevoegd. Groen, lees klimaatadaptatie, natuurinclusiviteit en biodiversiteit, mag niet meer de sluitpost zijn, maar moet met water en bodem als uitgangspunt worden genomen. Het mooiste zou zijn als groen als een berekenbare waarde wordt, zodat het bij overheidsaanbestedingen kan gaan meetellen, maar zolang dat niet het geval is dient het door de overheden dus als uitgangspunt te worden genomen, voordat er aan verdere inrichting van de buitenruimte en binnenstedelijke verdichting wordt gedacht.

Zoals ook al eens in een bilateraal gesprek met Co Verdaas meegegeven, is Cumela en zeker de sectie MKB INFRA bereid en al bezig om het besef van de waarde van de voor het Deltaprogramma noodzakelijke infrastructuur en gebiedsinrichting te vergroten onder haar leden en relaties. Zelf begin ik nagenoeg elke presentatie met het visualiseren van die waardes, want plaatjes spreken vaak meer aan dan woorden.

NOC*NSF

Sport, klimaatverandering en ruimtelijke keuzes

Klimaatverandering heeft directe gevolgen voor de sport in Nederland. Hittegolven zorgen voor veiligheidsrisico's bij buitensportevenementen, terwijl hevige regenval en wateroverlast sportparken en sportaccommodaties onder druk zetten. Ook droogte en hittestress beïnvloeden de kwaliteit en beschikbaarheid van sportvoorzieningen en de openbare ruimte waar veel wordt gesport.

Tegelijkertijd kan en wil de sportsector verantwoordelijkheid nemen. Dat betekent enerzijds aandacht voor het verkleinen van de eigen klimaatimpact, bijvoorbeeld via mobiliteit, energie en materiaalgebruik. Anderzijds biedt sport nadrukkelijk kansen als onderdeel van klimaatadaptatie en ruimtelijke inrichting.

Impact van Deltaprogramma 2027 op ruimtelijke inrichting en landgebruik

De inzet van Deltaprogramma 2027 (DP2027) op ruimtelijke aanpassing en landgebruik raakt de sport direct. Ongeveer 1% van Nederland heeft een sportbestemming, aangevuld met een groot aantal multifunctionele plekken in de openbare ruimte en op het water waar dagelijks wordt gesport. Deze sportplekken bieden belangrijke kansen voor klimaatadaptatie. Sportparken en sportaccommodaties kunnen functioneren als waterbergende en -bufferende gebieden, als koelte-eilanden in versteende wijken en als groene verbindingen die bijdragen aan biodiversiteit en leefkwaliteit. Door sport expliciet mee te nemen in de ruimtelijke keuzes van DP2027 kan zowel de klimaatbestendigheid als de kwaliteit van de leefomgeving worden versterkt.

Samenwerking en medegebruik van ruimte en water

DP2027 vraagt om intensieve en vroegtijdige samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Voor de sport is het essentieel dat deze samenwerking tijdig plaatsvindt. Sport is vaak medegebruiker van ruimte en water: van fiets- en wandelroutes tot vaarroutes, open

water en kustgebieden waar miljoenen Nederlanders recreatief en sportief actief zijn. Maatregelen vanuit het Deltaprogramma kunnen grote gevolgen hebben voor deze sportruimte. Daarom is het van belang sporters en sportorganisaties vroeg te betrekken, zodat negatieve effecten worden voorkomen en slimme combinaties van functies mogelijk worden gemaakt.

Oproep aan de deltacommissaris

NOC*NSF wil de deltacommissaris graag het volgende meegeven:

Benut sportplekken als klimaatadaptieve ruimte

- Zet sportparken en sportaccommodaties in als:
 - waterbergend en -bufferend gebied;
 - koelte-eilanden in versteende wijken;
 - groene schakels voor biodiversiteit en leefkwaliteit.
- Neem sport structureel mee in klimaatadaptatie- en gebiedsprocessen.

Heb oog voor medegebruik en betrek sport tijdig

- Erken sport als volwaardige medegebruiker van land en water.
- Zorg voor vroege betrokkenheid van sport bij ruimtelijke en watergerelateerde ingrepen.

Tot slot

In Nederland sporten ruim 11 miljoen mensen. Het betrekken van de sport bij het Deltaprogramma draagt bij aan draagvlak en bewustwording van klimaatverandering en - adaptatie. Juist sporters ervaren de gevolgen van klimaatverandering direct, doordat sporten soms niet of alleen in aangepaste vorm mogelijk is. Door sport en klimaatadaptatie te verbinden, werken we aan een klimaatbestendig én vitaal Nederland.

Vereniging voor Energie Milieu en Water (VEMW) en VNO-NCW | MKN-Nederland

Waterveiligheid en zoetwaterbeschikbaarheid zijn ook voor het waterafhankelijke bedrijfsleven van groot belang. Water is bijvoorbeeld nodig voor de productie van frisdranken, kaas, kartonverpakkingen en bier. In de chemische industrie is veel water nodig voor koeling. Zuinig omgaan met water wordt gelukkig steeds vanzelfsprekender. En ook het belang van waterveiligheid wordt gezien.

We hebben het plan (70%-versie) met veel interesse gelezen. Wat daarbij opvalt is dat het in feite een warm pleidooi is voor de sturende werking van water en bodem. Dat is op zich goed maar de vraag is of dit in de politieke arena standhoudt. In het coalitieakkoord werd de term richtinggevend al genoemd en nog maar een paar weken geleden zagen we een motie voorbij komen waarin de regering wordt verzocht om de toepassing van het principe 'water en bodem sturend' zó te borgen dat deze geen absolute beperkingen vormen voor woningbouw en economische ontwikkeling.

In reactie op het plan. Wij lezen dat het de bedoeling is dat Rijk en regio's de verwachte watertekorten transparant maken en dat zij concrete doelen stellen voor de waterbeschikbaarheid. Dat is inderdaad van groot belang. Als ondernemer wil je weten waar je aan toe bent zodat je daarop kunt anticiperen. Dit roept wel de vraag op hoe en wanneer we tot bruikbare resultaten kunnen komen. Die vraag is er omdat dit zo'n 10 jaar geleden ook al aan de orde was. Ook toen moest er transparantie komen voor gebruikers. We spraken toen nog over "voorzieningsniveau". Maar dat leidde destijds niet tot goed bruikbare resultaten voor watergebruikers. Het bleef in abstracties hangen. Wij zouden graag zien dat in de DP 2027 concreet wordt aangegeven hoe we tot bruikbare resultaten voor watergebruikers kunnen komen.

Het gaat niet bepaald goed met de industrie in NL. Bedrijven sluiten hun deuren en stellen hun investeringen uit. Bedrijven die willen verduurzamen door te elektrificeren krijgen te horen dat er geen ruimte is op het elektriciteitsnet en in meerdere regio's is er ook al geen drinkwater meer voor bedrijven.

Somberheid is troef. Daarom is het denk ik van belang dat het ondernemersklimaat niet verder verslechtert. En dan zou het goed zijn dat één van de hoofddoelstellingen uit de vorige delta-programma's, namelijk "het bevorderen van de concurrentiepositie van Nederland wat betreft aan water gerelateerde economie" deze aanstaande herijking overleeft. Het valt ons op dat deze doelstelling niet in het nieuwe DP staat. Ons verzoek is om dit wél op te nemen.

Tot slot een opmerking over het bereiken en betrekken van sectoren. Wij lezen bijvoorbeeld dat "het robuuster maken van sectoren" nodig is. Maar ook dat "sectoren zich moeten voorbereiden op minder en brakker water". Welke sectoren zijn dit? Hoe bereik je ze? Hoe betrek je ze? Doen de regio's dit? Of komen er landelijke acties? De vraag is dus wat je gaat doen om ervoor te zorgen dat ondernemers ook echt aan de slag kunnen met het vergroten van hun (water)weerbaarheid. Ons verzoek is om dit concreet in de DP aan te geven.

Wandelnet

Wat is in uw ogen de impact van de inzet op de aanpassing van ruimtelijke inrichting en landgebruik in DP2027?

De impact zal groot zijn, zeker ook in de directe leefomgeving van Nederlanders. De gebieden waar ruimtelijke ontwikkelingen noodzakelijk zijn ook in vrijwel alle gevallen de gebieden waar mensen wandelen, fietsen, varen etc. De 'ruimteclaim' vanuit recreatie sneeuwt makkelijk onder bij de grote opgaven vanuit het Deltaprogramma. Door daarmee wel rekening te houden bij de planvorming en -uitwerking kan het draagvlak voor de maatregelen wel worden vergroot.

Wat vraagt DP2027 in uw ogen van samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven, nu en in de toekomst?

Nationale regie op het Deltaprogramma is in onze ogen absoluut noodzakelijk, waarbij het voor het concretiseren van de plannen ook steeds tijdig de samenwerking te blijven opzoeken van maatschappelijke organisaties zoals Wandelnet.

Wat wilt u de deltacommisaris verder nog meegeven?

Het programma ziet er robuust en gedegen uit. Duidelijk is gemaakt dat er keuzes nodig zijn op het gebied van ruimtegebruik in Nederland.

Vanuit Wandelnet willen we laten zien dat wandelpaden niet zozeer als sluitpost gezien moeten worden, maar juist ook kansen bieden, zeker op het gebied van bewustwording bij burgers voor de wateropgaven waarvoor Nederland staat met oog op de klimaatverandering.

Wandelpaden zijn vaak simpel te realiseren, zeker wanneer wandelaars vanaf het begin af aan bij de plannen betrokken worden. Wandelpaden zijn meestal onverhard, er is geen behoefte aan verdere versterking van de grond.

Wandelen kan van essentieel belang zijn voor de beleving van water. Het geeft een directe inzicht op de verhouding van ons land tot water, en kan de wateropgaven concreet in beeld brengen. Hierdoor realiseren mensen zich dat we ook in de toekomst met water zullen moeten leven.

Toegankelijk maken van groen en blauw en optimaliseren van recreatievoorzieningen draagt bij aan een betere gezondheid van mensen. Dat wandelpaden 's winters niet en zomers wel toegankelijk zijn, kan juist aanspouwelijk maken dat Nederland een delta is, waarbij rekening gehouden moet worden met hogere en lagere waterstanden.

Bijlage 3 OFL en het Deltaprogramma

Op verzoek van de deltacommissaris is het overlegorgaan sinds 2011 betrokken bij het Deltaprogramma. Twee keer per jaar is er een OFL-overleg, waarin de nadruk ligt op een nationale blik op het Deltaprogramma.

Motivatie voor de langdurige betrokkenheid van het OFL bij het Deltaprogramma is dat de deltaopgaven en oplossingsmaatregelen nu en in de toekomst een groot effect hebben op hoe we in Nederland met de leefomgeving omgaan. In het OFL kunnen verschillende perspectieven zichtbaar worden en aan elkaar verbonden worden. Betrokkenen uit de samenleving hebben de kans om te delen hoe het programma raakt aan hun belangen, kennis en ideeën en daarover in dialoog te gaan. Dit helpt om vervolgens in het Deltaprogramma nieuwe afwegingen te maken.

Jaarlijks is er in het voorjaar een OFL-overleg voor een consultatie over het concept Deltaprogramma dat uiteindelijk op Prinsjesdag verschijnt. Voorafgaande aan het overleg krijgen OFL-leden en -deelnemers de concepttekst van het volgende Deltaprogramma toegestuurd. Tijdens het overleg gaan OFL-leden en -deelnemers daarover in gesprek met elkaar en met vertegenwoordigers van de deltacommissaris.

Afspraken daarbij zijn:

- De inzichten uit dat gesprek gaan schriftelijk naar de deltacommissaris (zoals in dit rapport);
- De OFL-voorzitter geeft de belangrijkste aandachtspunten mondeling mee aan de stuurgroep van het Deltaprogramma;
- De deltacommissaris laat het OFL in een schriftelijke reactie weten hoe de inzichten uit het OFL doorwerken in het nieuwe Deltaprogramma;
- Zowel het OFL-advies als de reactie van de deltacommissaris gaan ook naar de stuurgroep en uiteindelijk de Staten-Generaal.

In het najaar is er een aanvullend informeler OFL-overleg over het Deltaprogramma. Dit overleg biedt de mogelijkheid voor een verdiepende dialoog, bedoeld om in een vroeg stadium aandachtspunten en suggesties mee te geven voor het programma. Samen met de deelnemers bepaalt de OFL-voorzitter over welke onderwerpen de dialoog gaat.

Dit is een uitgave van:

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving
Rijnstraat 8 | 2515 xp Den Haag
Postbus 20901 | 2500 ex Den Haag

E-mail: info@overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl

Kijk voor meer informatie op:
www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl

Uitgave | **mei 2026**

> Retouradres Postbus 90653 2509 LR Den Haag

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving
t.a.v. de heer drs. J.A. van de Gronden
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Deltacommissaris

Postbus 90653
2509 LR Den Haag

Contactpersoon

R.A.V. Kern

Onze referentie

DC-2026/2095

Uw referentie

2026/85011 OFL-rapport
Deltaprogramma 2027:
reflectie uit het OFL

Datum 20 juli 2026
Betreft Reactie deltacommisaris op Advies OFL op concept
Deltaprogramma 2027

Geachte heer Van de Gronden,

Op 12 mei heb ik het formele advies van het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL) ontvangen met reflectie op het concept Deltaprogramma 2027. Ik heb het heldere rapport met grote waardering gelezen.

In het OFL is op 8 april 2026 de conceptversie van het Deltaprogramma 2027 inclusief de hoofdboodschappen van de herijking, toegelicht en besproken. Ik ben enorm verheugd te zien dat opkomst opnieuw hoger lag dan vorig afgelopen jaar. Ik wil het OFL complimenteren met de mooie en brede vertegenwoordiging waaronder ook nieuwe deelnemers zoals Wandelnet, Milieu Centraal, Koninklijke Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners en NOC/NSF. De geanimeerde bijeenkomst waar een open en constructieve dialoog gevoerd werd tussen alle deelnemers heeft geleid tot een waardevol conceptadvies. Dat conceptadvies is door de plaatsvervangend algemeen secretaris van het OFL op hoofdlijn mondeling gepresenteerd in de Stuurgroep Deltaprogramma van 16 april. In afstemming met de OFL-leden is het formele advies in een rapport gevat vanuit de wettelijke taak van het OFL.

Naast het OFL-advies hebben diverse leden ook een individuele reflectie vanuit hun achterban gegeven op de impact van het Deltaprogramma en hun visie gedeeld over de benodigde samenwerking. Deze reflecties zijn als bijlage bij het advies opgenomen en geven een rijke oogst. Ik waardeer daarbij dat naast adviezen en steunbetuigingen, de leden verantwoordelijkheid nemen met concrete aanbiedingen voor samenwerking of het proactief beschikbaar stellen van hun netwerk.

In deze brief geef ik mijn reactie op het OFL-advies "Deltaprogramma 2027: reflectie uit het OFL". Het advies en mijn concept reactie zijn met veel herkenning en bijval besproken in de Stuurgroep Deltaprogramma van 11 juni 2026.

Steun en waardering voor de hoofdlijn van de herijking

Het OFL herkent de hoofdboodschap van de herijking dat grote keuzes onontkoombaar zijn. Daarvoor is het nodig dat iedereen haar verantwoordelijkheid neemt. Het OFL benadrukt dat afwenteling van kosten of opgaven naar toekomstige generaties en andere gebieden of landen zoveel mogelijk moet worden voorkomen. Alleen door voortdurend met elkaar in gesprek te blijven over

de opgave en de gevolgen voor huidige én toekomstige generaties kunnen we de gezamenlijke verantwoordelijkheid invulling geven.

Het Deltaprogramma ervaart de reflecties van het OFL over de onontkoombaarheid van keuzes, het nemen van verantwoordelijkheid en voorkomen van afwenteling, als steun voor de richting van de herijking. De leden van het OFL concretiseert die steun met het aanbod om in hun eigen domein waar mogelijk randvoorwaarden te bieden voor de toekomstige keuzes. Dat kan gaan over het mobiliseren van een sector of proactief meedenken bij opgaven over grondstoffen of ruimte. Terecht wijst het OFL op de grenzen in de maakbaarheid van die randvoorwaarden en de complexiteit van omgaan met onzekerheid. Ik ben heel enthousiast over de bereidheid van de OFL leden om verantwoordelijkheid te nemen bij de grote keuzes waar we voor staan.

Het Deltaprogramma gaat iedereen aan!

OFL concludeert dat de opgaven van het Deltaprogramma iedereen raken en aangaan. Bewustwording daarvan is daarom essentieel, zeker voor jongeren, maar vraagt een beweging die op gang moet worden gebracht. Die beweging moet aansluiten bij de dagelijkse omgeving en activiteiten.

De herijking geeft aan dat overlast door extreem weer niet te voorkomen is en aanpassing en acceptatie onafwendbaar wordt. Bewustwording moet helpen daar eerlijk over te zijn, maar ook aangeven wat mensen dan nog wel kunnen doen. Verschillende OFL leden reiken concrete voorbeelden aan hoe zij vanuit hun domein kunnen bijdragen om die beweging op gang te krijgen. Dat kan bijvoorbeeld via tuininrichting die bijdraagt aan wateropvang, waterbesparing bij particulieren en bedrijven of wandelpaden en waterrecreatie die bewust versterkt over veranderende wateromstandigheden. De Jonge Klimaat Beweging werkt op mijn verzoek aan een pilot voor een bewustwordingscampagne specifiek voor jongeren.

Bij de start in 2012 was het Deltaprogramma sterk geworteld in het technische waterbeheer. Deze herijking concludeert dat technische maatregelen belangrijk en verstandig blijven maar niet meer volstaan. De impact van de opgaven en de onafwendbare aanpassingen raken een breed deel van de maatschappij. In de omslag van één programma naar 18 miljoen deltawerkers is de erkenning en steun van het OFL voor de noodzaak van bewustwording van groot belang. In de stuurgroep wordt dit belang breed gedeeld en met de stuurgroep leden verkennen we mogelijkheden om daar invulling aan te geven. In het najaar zal het onderwerp bewustwording aan de orde komen in een beeldvormende bijeenkomst van de stuurgroep. De vertaling naar concrete voorstellen vanuit de OFL leden voor inzet van hun netwerk en invloed is heel welkom zowel op nationaal niveau als in de regio's en projecten. Ik roep de OFL-leden en andere partners van het Deltaprogramma op elkaar proactief op te zoeken om vanuit die gezamenlijkheid aan de bewustwording en mobilisatie te werken waar dat relevant is. Waar ik kan helpen om die verbinding tot stand te brengen weet u mij te vinden.

Winst behalen door verbinding met andere opgaven

OFL identificeert synergie en meekoppelkansen door de opgaven van het Deltaprogramma te verbinden met andere opgaven. Tegelijkertijd waarschuwt het

OFL de kracht van de focus op de doelen van waterveiligheid, zoetwater en ruimtelijke adaptatie niet te verliezen en dus geen “duizend-dingen-doekje” te worden.

Het advies geeft concrete voorbeelden van synergie en mee-koppelkansen. Sportcomplexen kunnen kansen bieden voor waterberging. Datzelfde geldt voor vergroening in de stad en tuinen dat daarnaast bijdraagt aan gezondheid, biodiversiteit en hitte mitigatie. Grondstoffenwinning kan bijdragen aan waterberging en natuurontwikkeling en tevens een positieve rol spelen in het verdienmodel van een project. In de individuele reflecties worden niet alleen kansen benoemd. De onafwendbaarheid van aanpassing wordt door LTO overwegend als een bedreiging ervaren. Dat weerhoudt LTO niet van de bereidheid tot samenwerking en om gezamenlijk te werken aan een feitenbasis en een aanpak passend bij gebieden. Een specifiek advies in diverse reflecties is om opgaven en aanbestedingen niet zuiver economisch vanuit de kosten en baten te beschouwen maar met een breder oog naar waarden te kijken. Dat gaat bijvoorbeeld over de waardering van groenvoorzieningen voor gezondheid, biodiversiteit, welzijn en klimaatadaptatie.

Ik deel de constatering dat de opgaven van het Deltaprogramma in samenhang met andere maatschappelijke opgaven moeten worden opgepakt. Onderling kunnen de aanpakken en gebiedsprocessen elkaar versterken en waar relevant invulling geven aan wederkerigheid. Werken vanuit de “nieuwe werkelijkheid” die de herijking schetst kan borgen dat andere opgaven toekomstbestendig worden uitgevoerd zonder ontoelaatbare afwenteling op toekomstige generaties. Het toekomstbestendige water en bodemsysteem geeft de onderlegger voor andere ruimtelijke opgaven en bestuurlijke afwegingen. Het proactief zoeken van de verbinding tussen opgaven en domeinen is een gedeelde opdracht voor overheden en maatschappelijke partners nationaal en in regio's. Ik waardeer de kansen die u daarvoor benoemd en zal deze binnen het Deltaprogramma ook bij de deelgebieden onder de aandacht brengen.

De oproep om verder te kijken dan economische baten is terecht. In de vergelijkingssystematiek die is toegepast bij de beoordeling van strategieën en maatregelen worden ook brede welvaart en niet monetariseerbare aspecten meegenomen. Dat nog stappen nodig zijn om die brede waardering volwaardig mee te nemen bij aanbestedingen kan ik helaas niet ontkennen. Ik hoop dat we daar gezamenlijk aan kunnen werken.

Regie en coördinatie op nationale opgaven

De opgaven van het Deltaprogramma raken alle overheden en veel maatschappelijke partners. De opgaven vragen een samenhangende aanpak maar overschrijden de administratieve, sectorale en generationele grenzen. OFL ervaart nog veel versnippering waardoor verschillen en discrepanties kunnen ontstaan bijvoorbeeld tussen (regelgeving bij) gemeenten. De wenselijkheid van nationale regie en coördinatie wordt bepleit. In de individuele reflecties van de leden wordt veelvuldig het belang onderstreept van heldere en uniforme kaders.

Deltacommissaris

Datum

20 juli 2026

Onze referentie

DC-2026/2095

Ik herken de constatering omtrent de noodzaak van een samenhangende besluitvorming en aanpak bij de opgaven van het Deltaprogramma. Dit is één van de hoofddoelstellingen geweest bij het instellen van het programma. Ik deel met u de constatering dat de huidige organisatie, verdeling en invulling van bevoegdheden gelet op de opgaven die nog voor ons liggen in toenemende mate kan gaan wringen met de besluitvorming, uitvoeringskracht en financiering die wenselijk is voor de grote maatschappelijke opgaven waar ons land voor staat. Dit heeft mij vorig jaar aangezet tot een advies voor een bestuurlijk verkenning die inmiddels door het kabinet is overgenomen. Ik hoop dat later dit jaar het kabinet meer helderheid kan bieden over de uiteindelijke taakomschrijving en bemensing van de commissie die hiermee aan de slag gaat.

Aanbod tot samenwerking

Uit het OFL-advies spreekt een constructieve en welkome bereidheid van diverse leden om samen te werken aan de grote maatschappelijke opgaven van het Deltaprogramma. Samenwerking komt niet zomaar tot stand en de bereidheid om vroegtijdig en voortdurend het gesprek met elkaar te voeren is een belangrijke voorwaarde. De oproep uit het OFL is om concreet te maken wie waaraan en wanneer de samenwerking zoekt. In regio's en nationaal moeten we daar invulling aan geven.

Afsluitend wil ik nogmaals mijn waardering uitspreken voor de inzet van alle deelnemers voor dit gezamenlijke advies van het OFL dat onder stevige tijdsdruk gereed is gekomen. Voor een nationaal Deltaprogramma is een dergelijke betrokkenheid onmisbaar en ik hecht eraan dat we jaarlijks uw constructie reflecties en adviezen op de voorstellen mogen ontvangen.

Met vriendelijke groeten,

Prof. dr. J.C. (Co) Verdaas
Regeringscommissaris voor het Deltaprogramma